

CURS 01B.

INSPECTARE

Verificarea și validarea sistemelor soft
[25 Februarie 2025]

Lector dr. Camelia Chisăliță-Crețu
Universitatea Babeș-Bolyai

Conținut

- Calitatea produselor soft
 - Activități asociate controlului calității
 - Analiza statică. Clasificare
- Metode bazate pe factorul uman
 - Definiție. Motivație. Caracteristici
 - Inspectare Fagan
 - Walkthroughs
 - Technical Review
 - Pair-Programming
- Pentru examen...
- Bibliografie

CALITATEA PRODUSELOR SOFT

Activități asociate controlului calității unui produs soft

Analiza statică. Clasificare

Activități asociate calității

- *în procesul de dezvoltare, calitatea este abordată din perspectiva:*
 - **procesului** ==> **asigurarea calității** (*engl. quality assurance*):
 - **Obiectiv:** asigură respectarea standardelor, planurilor și etapelor proceselor de dezvoltare necesare elaborării adecvate a produsului cerut;
 - **Întrebare:** Cum se asigură calitatea activităților desfășurate în procesul dezvoltare?
 - **produsului** ==> **controlul calității** (*engl. quality control*):
 - **Obiectiv:** identifică deficiențele în produsul obținut;
 - **Întrebare:** Cum se controlează calitatea rezultatelor obținute (e.g., work products) în urma activităților desfășurate?

Controlul calității. Activități asociate (1)

Analiză statică (static testing)

- examinarea unor documente (specificații, modele conceptuale, diagrame de clase, cod sursă, planuri de testare, documentații de utilizare);
- **exemple:** activități de inspectare a codului, analiza algoritmului, demonstrarea corectitudinii;
- se pot baza pe factorul uman (reviews) sau utilizarea tool-urilor (analiza statică).

Analiză dinamică (dynamic testing)

- examinarea comportamentului programului cu scopul de a evidenția defecțiuni posibile;
- **exemple:** *tipuri de testare* (de regresie, funcțională, non-funcțională), *niveluri de testare* (testare unitară, testare de integrare, testare de sistem, testare funcțională, testare de acceptare);
- se bazează întotdeauna pe execuția programului.

Controlul calității. Activități asociate (2)

Analiză statică (static testing)

- **permit identificarea mai multor erori (greșeli) care pot fi corectate simultan;**
- **NU** presupune execuția propriu-zisă a programului dezvoltat;

Analiză dinamică (dynamic testing)

- **sugerează doar un simptom**, fiecare eroare identificată fiind eliminată individual;
- **include activitatea de execuție propriu-zisă a programului (testare);**
- poate să evidențieze o defecțiune doar în anumite situații.

- **metode de analiză complementare;**
- **dezvoltatorii aplică metode hibride, care folosesc avantajele celor două abordări.**

Analiză statică

- preconcepție (anii '60) –
 - „singura modalitate de a verificare a unui program este execuția pe calculator” [[Myers2004](#), Cap.3];
 - se presupunea că un program este scris doar pentru execuția de către calculator și nu este util și necesar să fie citit și înțeles de o persoană, e.g., programator, tester;
- metode de analiză statică bazate pe:
 - *factorul uman* (engl. **human-based testing**, HbT);
 - *instrumente specializate* (engl. **computer-based testing**, CbT).

Analiză statică. Clasificare

- metode de analiză statică bazate pe:
 - *factorul uman* (engl. **human-based testing**, HbT), i.e., **reviews**:
 - **formale**: inspectare Fagan, technical review, walkthroughs;
 - **informale**: buddy check, pairing, pair review, over-the-shoulder, e-mail pass-around;
 - *instrumente specializate* (engl. **computer-based testing**, CbT), i.e., **static analysis**:
 - **tool-assisted**: style checker, corecteness checker;
- metode hibride: **pair-programming**.

METODE BAZATE PE FACTORUL UMAN

Definiție. Motivație. Obiective

Avantaje și dezavantaje. HbT vs CbT

Inspectare

Walhthroughs

Pair-Programming

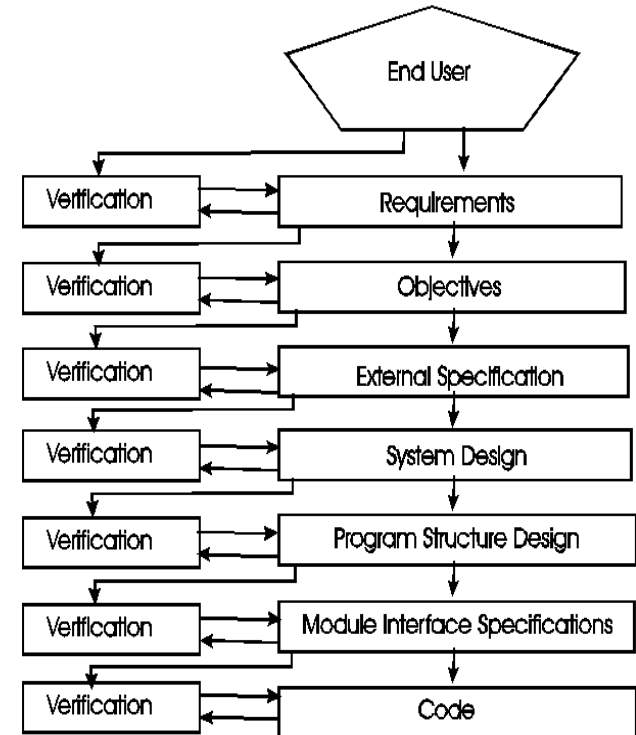
Metode bazate pe factorul uman. Definiție

- **metodă HbT** [[Young2008](#), [Frentiu2010](#)]
 - verificare efectuată de o persoană sau un grup persoane la sfârșitul unei etape a procesului de dezvoltare și înainte de a demara următoarea fază de dezvoltare;
- **exemplu:**
 - activitate: **inspectarea codului sursă**;
 - se efectuează *după* etapa de implementare și *înainte* de începerea testării.

Metode HbT. Obiective. Motivație

- **obiective**
 - *identificarea defectelor;*
- **motivație**
 - *utilizarea metodelor HbT contribuie la creșterea productivității și a gradului de încredere că rezultatul obținut îndeplinește cerințele:*
 - costul de corectare (eliminare) al defectelor crește odată cu parcurgerea etapelor de dezvoltare a softului;
 - modificarea comportamentului programatorilor la demararea analizei dinamice, i.e., la depanare se introduc mai multe bug-uri.

Metode HbT. Avantaje și dezavantaje

Avantaje

- sunt implicate în proces și **alte persoane** pe lângă autorul documentului verificat;
- permite **localizarea** defectelor;
- **identifică între 30% și 70% din bug-urile de proiectare și implementare ale produselor soft.**

Dezavantaje

- nu sunt eficiente la identificarea **erorilor majore** de proiectare;
- nu pot evidenția situații excepționale care apar în utilizarea propriu-zisă a softului.

INSPECTARE FAGAN

Definiție. Caracteristici

Echipa de inspectare. Atribuțiile membrilor

Activități de inspectare

Checklists. Definiție. Motivație. Tipuri de checklists

Avantaje

Inspectare Fagan. Definiție. Caracteristici

- 1976 – Fagan [[Fagan1976](#)] introduce la IBM procesul de inspectare;
- **Inspectare**
 - proces structurat prin care se încearcă **identificarea defectelor** din **documentele elaborate** pe parcursul etapelor de dezvoltare a softului, pe baza unor **criterii prestabilite**;
- **Caracteristici**
 - **echipa de inspectare (4 membri):**
 - moderator, autor, secretar, prezentator;
 - **activități de inspectare (6 etape):**
 - planificarea, prezentarea, pregătirea, ședința de analiză, corectarea, reinspectarea;
 - **tipuri de erori căutate:** *checklists*, adaptate tipului de document inspectat;
 - **timp de desfășurare:** 90-120 minute.

Echipa de inspectare. Atribuțiile membrilor

- **moderator**
 - distribuie materialele și planifică sesiunile de inspectare; conduce sesiunea de inspectare;
 - urmărește modul în care sunt corectate erorile;
- **autorul** documentului inspectat (analist, proiectant, programator, tester);
 - răspunde la întrebările adresate de membrii echipei, clarifică nelămuririle semnalate de către aceștia;
 - participă la discuțiile purtate în timpul ședinței de analiză; remediază defecțiunile constatate;
- **secretar**
 - redactează concluziile ședinței de analiză;
 - înregistrează defectele semnalate și problemele discutate într-un document (raport de inspectare);
- **prezentator** (reader)
 - citește în cadrul ședinței de analiză părți ale documentului inspectat;
- **inspectori** – cu excepția autorului, toți ceilalți sunt considerați inspectori;
 - analizează documentul primit cu scopul de a identifica cât mai multe defecte (bug-uri).

Activități de inspectare (1)

1. **planificarea** (*engl. planning*)

- moderatorul alege membrii echipei de inspectare;
- distribuie materialele tuturor membrilor echipei și atribuie sarcini de inspectare;
- verifică dacă documentul care trebuie inspectat este complet și acceptabil pentru a fi inspectat;

2. **prezentarea** (*engl. overview*) – **nu este obligatorie**

- se prezintă detaliile materialului inspectat tuturor membrilor echipei de inspectare;
- moderatorul poate decide dacă este necesară etapa de prezentare sau se trece direct la pregătirea individuală;

3. **pregătirea individuală** (*engl. preparation*)

- citirea atentă și înțelegerea documentului primit pentru inspectare;
- inspectorii rețin toate observațiile critice și formulează întrebări referitoare la aspectele care nu sunt clare.

Activități de inspectare (2)

4. **ședința de inspectare** (*engl. inspection meeting*)

- se discută observațiile critice ale fiecărui inspector;
- secretarul notează observațiile considerate prin consens ca fiind defecte și ulterior redactează concluziile inspectării;
- concluziile inspectării sunt predate autorului documentului inspectat pentru a corecta greșelile;

5. **corectarea** (*engl. rework*)

- autorul efectuează modificările necesare și corectează erorile;

6. **reinspectarea** (*engl. follow-up*)

- se verifică dacă modificările efectuate au eliminat erorile;
- se poate reduce la o întâlnire între autor și moderator.

Checklists. Definiție. Motivație. Tipuri de checklists

- **checklist** = listă cu defecte frecvent întâlnite într-un anumit tip de document;
- **motivație**
 - obiectivul inspectării: identificarea defectelor;
 - în raport cu documentul analizat, se urmărește identificarea unor bug-uri specifice;
- **tipuri de checklists** pentru inspectarea:
 - documentelor cu cerințele aplicației;
 - documentelor cu arhitectura aplicației;
 - codului sursă;
 - documentelor corespunzătoare testării (proiectarea testelor, date de testare alese).
- **Fiecare checklist conține aspecte particulare documentelor inspectate și sunt rezultatul experienței acumulate în identificarea greșelilor întâlnite frecvent în desfășurarea unor etape de dezvoltare software.**

Inspectare Fagan. Avantaje

- **avantaje**

- permite descoperirea defectelor devreme;
- reducere costul și timpul de dezvoltare;
- metodă de grup – membrii echipei conlucrează;
- modalitate de învățare la nivelului echipei;
- **stabilește sursa defecțiunii, nu oferă doar indicii** referitoare la existența lor, e.g., testarea;
- elimină stresul depanării într-un timp foarte scurt.

- **Inspectare vs. Testare** [[Collard2003](#)]

- identificarea, localizarea și eliminarea defectului;
- abordare aplicată în două etape (individual și apoi în grup);
- checklists se focalizează pe anumite părți ale documentului care sunt **predispușe la introducerea de defecte** pe parcursul dezvoltării softului.

WALKTHROUGHS

Definiție. Caracteristici

Walkthroughs vs Inspectare

Walkthroughs. Definiție. Caracteristici

- **walkthroughs** [[Yourdon1979](#)]
 - procesul prin care se încearcă identificarea defectelor din documentele elaborate pe parcursul etapelor de dezvoltare a softului sub îndrumarea autorului documentului;
- **caracteristici** [[Yourdon1979](#), [Collard2003](#)]
 - **echipa de realizare (3-5 membri) :**
 - secretar, inspectori și moderator (autorul documentului inspectat, i.e., analist, proiectant, programator, tester);
 - **activitățile de walkthrough (4 etape):**
 - planning, meeting, rework, follow-up;
 - aplică tehnici de identificare a erorilor diferite de inspectarea Fagan, i.e., **nu se folosesc checklists;**
 - **timp de realizare:** 90-120 minute.

Walkthroughs vs Inspectare Fagan

Walkthroughs

- activitate mai puțin riguroasă;
- echipa este formată din 3-5 membri;
- se desfășoară în 4 etape;
- nu are pretenția identificării tuturor defectelor;
- autorul conduce echipa de walkthrough;
- se folosesc scenarii prestabilite.

Inspectare Fagan

- activitate riguroasă;
- echipa este formată din 4 membri;
- se desfășoară în 6 etape;
- identifică defectele des întâlnite;
- moderatorul conduce echipa de inspectare;
- folosește checklists pentru identificarea defectelor.

TECHNICAL REVIEW

Definiție. Caracteristici

Technical review vs Inspectare

Technical Review. Definiție. Caracteristici

- **technical review** [[TechReview2019](#)]
 - **tip de review formal realizat de o echipă** formată din **personal calificat tehnic** care examinează conformitatea unui document (work product) cu scopul pentru care este utilizat și identifică diferențele față de specificații și standarde;
- **caracteristici**
 - **echipa de realizare (3-5 membri) :**
 - secretar, inspectori, moderator (conduce echipa) și autorul documentului inspectat (toți fiind persoane calificate în același domeniu și fiind considerate *peer reviewers* față de autor);
 - autorul nu este și secretar;
 - **activitățile de technical review (3-4 etape):**
 - planning, preparation (obligatoriu), meeting (opțional), rework;
 - **timp de realizare:** 60-90 minute.

Technical Review vs Inspectare Fagan

Technical Review

- activitate mai puțin riguroasă;
- echipa este formată din 3-5 membri;
- se desfășoară în 4 etape;
- **objective:** identificarea unui consens, identificarea posibilelor defecte, identificarea de idei noi și motivarea autorului să îmbunătățească documentele elaborate folosind implementări alternative;
- utilizarea checklists este opțională.

Inspectare Fagan

- activitate riguroasă;
- echipa este formată din 4 membri;
- se desfășoară în 6 etape;
- **objective:** evaluarea calității, identifică defectele des întâlnite;
- folosește checklists pentru identificarea defectelor.

INFORMAL REVIEW

Definiție. Caracteristici

Informal Review vs Inspectare

Informal Review. Definiție. Caracteristici

- **informal review** [[TechReview2019](#)]
 - se realizează fără o procedură formală sau documentată;
- exemple: **buddy check, pairing, pair review, over-the-shoulder, e-mail pass-around.**
- **caracteristici**
 - **realizare în pereche (2 persoane) sau echipe (>2 persoane):**
 - autorul, inspectori (cel puțin unul, toți sunt *peer reviewers* față de autor);
 - **activitățile asociate unui review informal (1-2 etape):**
 - meeting (opțională), rework;
 - **timp de realizare: 15-60 minute.**

Informal Review vs Inspectare Fagan

Informal Review

- activitate se scurtă durată, puțin riguroasă;
- perechi (autor, inspector) sau echipe de membri;
- se desfășoară în 1-2 etape;
- **objective:** identificarea posibilelor defecte, identificarea de **idei noi**, rezolvarea unor probleme minore;
- inspectorul este un coleg;
- utilizarea checklists este opțională, rezultatele se pot documenta;
- gradul de utilitate depinde de inspector;
- utilizată frecvent metodologiile Agile.

Inspectare Fagan

- activitate riguroasă;
- echipa este formată din 4 membri;
- se desfășoară în 6 etape;
- **objective:** evaluarea calității, identifică defectele des întâlnite;
- moderatorul conduce echipa de inspectare;
- folosește checklists pentru identificarea defectelor.

PAIR-PROGRAMMING

Definiție. Caracteristici

Pair-Programming. Definiție. Caracteristici

- **pair-programming**
 - metodă de elaborare a programelor, în care două persoane lucrează împreună;
- **caracteristici**
 - combină activitățile: inspectarea codului și implementarea (codificarea);
 - programatorii alternează rolurile;
 - **activități de inspectare:**
 - nu sunt determinate de checklists;
 - **se bazează pe împărtășirea acelorași principii de programare și a unui stil de programare asemănător;**
 - **timp de desfășurare:** durata unei zile normale de muncă, fără exces de ore suplimentare sau presiunea unui program de lucru strict;
 - nu există mediatori, iar responsabilitatea pentru atmosfera de lucru deschisă și non-agresivă depinde de programatori.

PENTRU EXAMEN...

Pentru examen...

- **concepte, caracteristici, asemănări și diferențe:**
 - verificare, validare; verificare vs. validare;
 - eroare, defect/bug, defecțiune; eroare vs. defect/bug vs. defecțiune;
 - stakeholders, calitate, QA, QC;
 - analiza statică vs analiza dinamică;
 - HbT, motivație;
 - inspectare Fagan, walkthroughs, technical review, informal review:
 - descriere, rolurile membrilor echipei, activitățile asociate și descrierea lor, avantaje;
 - pair-programming:
 - caracteristici, avantaje.

Cursul următor...

- **Testare**
 - modele folosite în testare;
 - planuri de testare;
 - cazuri de testare;
- **Technici de testare Black-box**
 - împărțirea în clase de echivalență;
 - analiza valorilor limită;
- **Testing Management Tool – TestLink**
 - prezentare tool.

Referințe bibliografice

- **[Crosby1980]** Philip B. Crosby, *Quality Is Free*, Signet Shakespeare, 1980.
- **[Juran1998]** A. Blanton Godfrey, Joseph Juran, *JURANS QUALITY HANDBOOK*, McGraw-Hill, 1998.
- **[Weinberg1992]** Gerald Weinberg, *Quality Software Management , Vol. 1: Systems Thinking*, Dorset House Publishing, 1992.
- **[Pressman2000]** Roger S. Pressman, *Software Engineering: A Practitioner's Approach*, McGraw-Hill, Inc., 2000.
- **[Pal2013]** Kaushik Pal, *Software Testing: Verification and Validation*, <http://mrbool.com/software-testing-verification-and-validation/29609>
- **[Fagan1976]** M. E. Fagan, *Design and code inspections to reduce errors in program development*, IBM Systems Journal, pages 182–211, 1976.
- **[Collard2003]** J. F. Collard, I. Burnstein. *Practical Software Testing*. Springer-Verlag New York, Inc., 2003.
- **[Yourdon1979]** E. Yourdon, *Structured Walkthroughs*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ, 1979.
- **[Myers2004]** Glenford J. Myers, *The Art of Software Testing*, John Wiley & Sons, Inc., 2004
- **[Young2008]** M. Pezzand, M. Young. *Software Testing and Analysis: Process, Principles and Techniques*. John Wiley and Sons, 2008.
- **[Frentiu2010]** M. Frentiu, *Verificarea si validarea sistemelor soft*, Presa Universitara Clujeana, 2010.
- **[TechReview2019]** Cania Consulting, Informal and formal testing reviews, <https://cania-consulting.com/2019/10/12/test-manager-guide-to-reviews/>